

Toledo citatus in hæc verba adducit¹: « Ne si res pondisset, timiditate, et formidine mortis induc tus id fecisse videretur. » Porro si alias interrogatus responsum aliquod subjicit, id sine dubio non sine mysterio ab illo datum fuit, ut bene notat Lucas Brugensis inquiens²: « Verum Jesus, qui semel causam suam parce tuitus, non ut morti se subducet, sed ut se innocentem probaret, ex pertus fuerat judicem iniquitatem, nihil amplius respondendum, sed tacendum judicavit, donec Pontifex adjurato singularem illum articulum proponeret, an esset ipse Christus filius Dei. » Tunc enim Caiphæ, qui summus Sacerdos erat, nec nou universo concilio, se Filium Dei esse respondit, ne ulla unquam tempore se excusare possent, dicendo, illum tanquam promissum, et ab ipsis expectatum Messiam nunquam agnatum fuisse. At vero ad interrogationem Pilati subiecit, quia nondum erat tempus, in quo gentilitas ad verum lumen et notitiam fidei sua recipiendam disposita esset. S. Thomas pariter Chistum Pilato suam divinitatem celare voluisse existimat, ne fructum passionis sua impediret: « Quia noluit excusare passionem suam, » inquit « poterat enim eam excusare loquendo « Quando alias a ponticibus et phariseis ad Christum capiendum alegati fuerunt ministri, nemo misit super eum manus. Cujus illi hanc reddiderunt causam, quia³ nunquam sic locutus est homo, sicut hic homo. Adeoque ii qui Christum capere debebant, potius a divini verbi sui virtute capti fuerunt: eodem quoque modo si Christus (de quo S. Petrus ait⁴: *verba vitæ æternæ habes*) os suum aperuisset ad respondendum, sine dubio evasisset mortem, quod fieri noluit, quia tempus jam erat, ut eamdem pro redēptione generis humani subiret.

4. — S. Augustinus aliam hujus silentii rationem his verbis adducit⁵: « Jesus ubiunque non respondet, non sicut reus, sive dolosus, sed sicut agnus, hoc est, sicut simplex atque innocens non aperuit os suum, proinde ubi non respondebat, sicut ovis silebat, ubi respondebat, sicut Pastor docebat. » Et vero non congruebat, ut Pilatum doceret, siquidem dixerat⁶: *Oves meæ vocem meam audiunt*, Pilatus autem ad Christi gregem non pertinebat. Imo cum in procinctu esset, ut instar agni innocentis sacrificaretur, jamque Pilatus illum flagellorum acerbitate flagellari fecisset, os suum aperire non debuit; ut propheticum illud adimpleret oraculum⁷: *Quasi agnus coram tondente se obmutescet, et non aperiet os suum, oblitus est, quia ipse volui, et non aperuit os suum*. Præterea Pilatus agnum Dei male totonderat, nam flagellaverat, et illuserat; et ideo juste coram illo obmu-

¹ S. ATHAN., *de Pass. et Cruc.* — ² LUC. BRUGENS., *in Joan.* — ³ JOANN., VII, 46. — ⁴ ID., VI, 69. — ⁵ S. AUG., *tr. 116 in Joan.* — ⁶ JOAN., X, 27. — ⁷ ISA., LIII, 7.

tescebat, juxta illud: *Coram tondente se abmutescet*. Præterea Christus per hoc silentium nos docere voluit, in calumniis et falsis imposturis nobis iniustis heroicam exercere patientiam. Hugo Cardinalis ait: « Ut suos doceret, criminaciones et accusations falsas magis tacendo. quam defendendo esse superandas. » S. Bonaventura auctoritatem citat Chrysostomi dicentes¹: « Ipse stabat silens, tu vero non solum audi hoc, sed continuo in mente habe et regem orbis terrarum, et Angelorum contumeliam patientem a militibus, per verba, per res, et omnia ferentem silentio, imitare per opera ipsa. » Filius Dei unico tantum verbo se Filium Dei asserendo, ab omnibus se poterat eximere suppliciis; et tamen², *ponit in pulvere os suum saturatur opprobriis*, quia ut Tertullianus ait³: « Saginari voluptate patientiae discessurus volebat. » S. Augustinus rationem reddit, cur Christus divinam suam filiationem et supremum, quod tanquam rex et monarca cœli et terræ, obtinebat, dominium, non confirmavit per aliquod miraculum, ait enim⁴: « Neutrū sibi Jesus mendacium usurpavit, » in concilio enim se regem et Filium Dei esse confessus fuerat⁵: « utrumque verum est, et unigenitus Dei Filius est, et Rex ab eo constitutus super Sion montem sanctum ejus; et utrumque tunc demonstraret, nisi quanto erat potentior tanto mallet esse patientior. » Cardinalis Bellarminus de Ecclesia Dei optime meritus inquit⁶: « Quanta patientia, quanta humilitas necessaria fuit, ut nihil ad ista responderet is, qui vere erat omnipotens? Sapieniam passio obscuravit, quando coram principibus sacerdotum, coram Herode, coram Pilato, ad multas interrogations, quasi consilii omnis expers, nihil respondebat: ex quo factum est, ut eum Herodes indutum veste alba spreverit, cum non solum Salomone sapientior, sed ipsa etiam sapientia esset. »

5. — Dicit ergo ei Pilatus: *Mihi non loqueris. Nescis quia potestatem habeo crucifigere te, et potestatem habeo dimittere te.* S. Cyrilus Alexandrinus Pilatum, ob Christi taciturnitatem irascentem considerans, inquit⁷: « Quasi ergo taciturnitate Christi vituperatus, indignatur, atque insanit, silentii rationem nequaquam intelligens. Merito hic, quod Isaías prædictus memorabat: *Sicut ovis*, inquit, *ad occisionem ductus est, et sicut agnus etc.* Lucas Brugensis hanc judicis indignationem fusius his verbis exponit⁸: « Mihi non loqueris. Urget pro nomen mihi, cuius emphasis explicans, subdit: Nescis quia potestatem habeo etc. Offensus silentio Jesu tanquam parvi facientis, aut certe ignorantis, vel non satis considerantis, quam ipse gereret personam: jactat auctoritatem, potentiam

¹ S. BONAV., *in Joan.* — ² THREN., III, 29. — ³ TERT., lib. de Pat. — ⁴ S. AUG., *ib.* — ⁵ BELL., I. II de 7 Verb. — ⁶ S. CYR. ALEX., I. XII in Joan. — ⁷ LUC. BRUG., *ib.*

« viresque suas, et timore partim, partim spe, responsum ex ore Jesu elicere conatur. Variis agitatur affectionibus modo timebat, nunc timoris oblitus prosilit in superbiam, videns Jesum præ se contemptum. Modo terrebatur, jam terret. Irritatius enim, inquit Euthymius quod sibi ne ipsi quidem faventi, respondeat, vibrat potestatem. Sed dum potentiam suam effert, justitia laude et fama se privat, tyrannica enim jactantia est, ubi judex pro se, arbitrio suo posse innocentem vel servare, vel perdere. Ut vir prudens hactenus videretur Pilatus, hac tamen voce apparuit impius. Bonus enim Judex non existimat se posse, quod jure non potest. Nihil ex arbitrio suo facil, et domesticè proposito voluntatis, ait Ambrosius¹, sed juxta leges et jura pronunciat, scitis juris obtemperat, non indulget propriæ voluntati. Aut dite quia judex iniquitatis loquitur: *Potestatem habeo crucifigere te etc.* Mala potestas licere quod noceat. potestas ista tenebrarum est. » Theophylactus quoque ex hoc judicis loquendi modo, ejus injustitiam evidenter deducit, inquiens²: « Videamus quomodo seipsum condemnnet per ea, quæ dicit: *potestatem habeo*, etc. Si hoc totum habes et in te situm erat, quare non dimisisti, quem innoxium invenisti. » S. Bonaventura similiter ait³: « Et in hoc seipsum condemnavit, ait Chrysostomus. Si enim talem habuit potestatem, cuius gratia nullum causam inveniens, non absolvit? Adversus seipsum enunciationem protulit. »

6. — Respondit Jesus: *Non haberes potestatem adversus me ullam, nisi tibi datum esset desuper.* Quodnam, obsecro, in eo latet mysterium, quod nunc silentium rumpat, taceat vero, quando interrogatur, num sit Filius Dei? Lucas Brugensis ait⁴: « Coercere volens jactantiam illam Pilati, qua potestatem sibi vitæ et necis, in Jesum non minus, quam in alios esse arrogantius jactaverat, ita ut pro arbitrio suo posset de illo, quod vellet, agere. Respondit inquam, eo quod jactantia illa, et levaret ipsius Jesu dignitatem (cujus mens non erat hic negare se esse Filium Dei, quin potius hoc Pilato intelligentem dare) et passionem redideret in gloriam, quasi ex mero Pilati arbitrio inflictam, ita et subitam, ac non potius ex Dei consilio ad humani generi salutem sponte a Jesu toleratam. » Et paulo postsubdit: « Significat se crucifigendum a Pilato, non quia ille potestatem habeat in ipsum, cum verus Filius Dei sit; sed quia Deo decreatum sit, id permittere. Declarans divina quadam dispensatione se pati, ait Euthymius. » Theophylactus Redemptorem nostrum per illud responsum dicere voluisse, ait⁵: « Non enim ita simpliciter morior, sed mysticum aliquid perficio, et prædefinitum est hoc superne in sa-

¹ S. AMBR., S. 20 in Ps. CXVIII. — ² THEOPH., *in Joan.* — ³ S. BONAV., *ib.* — ⁴ LUC. BRUG., *ib.* — ⁵ THEOP., *ib.*

« litem hominum. » Toletus quoque ait¹: « Superbiā et arrogantiā Pilati reprimit Dominus, et inde suam innocentiam indicat. Pilatus jactaverat potestatem auctoritatis suæ. At Christus auctoritatem et facultatem negat eum habere potuisse, nisi de cœlo, unde ipse veniebat, illi datum esset. »

7. — Possunt quoque hæc verba adaptari regibus et principibus, maxime cum in libro Sapientiae illis dicatur²: *Audite Reges et intelligite, discite Juges finium terræ. Præbete aures vos, qui continetis multitudines, et placetis vobis in turbis nationum: quoniam data est a Domino potestas vobis, et virtus ab Altissimo, qui interrogabit opera vestra, et cogitationes scrutabitur; quoniam cum essetis ministri regni illius, non recte iudicastis, nec custodistis legem justitiae. Horrende et cito apparebit vobis, quoniam iudicium durissimum his, qui præsunt, fiet.*

8. — Propterea qui me tradidit tibi, majus peccatum habet. Salvator noster, juxta interpretationem Lucae Brugensis his verbis vult dicere: « Gravius Deum offendit, ac proinde graviorem divinæ justitiae vindictam sentiet, quam tu. Neque enim tu id ita teneris credere, me a tua potestate exceptum esse, ut illi, quibus divinæ legis peritis satis superque monstravi, me esse olim promissum Christum Filium Dei, et Regem Israel. »

DISCURSUS XVIII.

PILATUS EX TIMORE, NE E GRATIA CÆSARIS EXCIDERET, A PROPOSITO CHRISTUM LIBERANDI ABREPTUS FUIT, MAXIME QUANDO JUDEI SE NULLUM PRÆTER CÆSAREM REGEM HABERE PROTESTABANTUR.

IDEA SERMONIS. — 1. Expenditur motivum ex quo Pilatus voluerit dimittere Christum. — 2. Pilatus timore amittendæ gratia Cæsaris condemnavit Christum ad mortem. — 3. Continuatur idem argumentum timoris Pilati. Ostenditur timorem Pilati in hoc punto fuisse vanum. — 4. Pilatus multis timoribus agitatus fuit. Multis modis conatus fuit Christum liberare. Prævaluit tamen timor perdendæ gratia Cæsaris. — 5-6. Pilatus irridet Judeos. — 7. Judei illis verbis renunciarunt Moysi et Prophetis. Judei ex odio in Jesum subjecerunt se sponte perpetuæ servituti Romanorum.

Quærebat Pilatus dimittere eum: *Judæi autem clamabant dicentes: si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris.* Joan., xix, 12.

1. — Observandum est, S. Joannem tacite indicare motivum, cur Pilatus ad Christum liberandum audeo fuerit voluntarius; dicit enim: *Et exinde quærebat Pilatus dimittere eum: id est, ut Toletus exponit¹, posquam audisset Christum dicentem, Non haberes potestatem adversus me ullam, nisi*

¹ TOLET., *in Joan.*, annot. — ² SAP., VI, 12. — ³ TOL., *in Joan.*

« tibi datum fuisset desuper, nec non quia dixerat « Is, qui tradidit me tibi, magis peccatum habet; « hinc enim cognovit se inique acturn, si inique « traditum damnaret, atque ideo timuit. » Ejusdem quoad Pilatum sententiae fuit Lucas Brugensis dum ait¹: « Egressus prætorio, declaravit palam, « decretum sibi prorsus esse dimittere Jesum. Lau- « danda Pilati modestia, quod reprehensus a reo « non succenseat, imo auditio eo magis ad liberan- « dum inclinet. Non perficit id tamen, quanquam « jactaret se potestatem habere dimittere eum, « quia inconstans fuit et fragilis. » Porro Pilatus voluntatem Redemptorem nostrum a morte libera- randi multis modis expresserat, unde S. Bonaventura ait²: « Judei semper institerunt ad ejus mor- « tem, sed Pilatus conatus est subterfugere septem- « modis, scilicet imitatione fori, allegatione innocen- « tie, obligatione misericordie, ostentatione volun- « tatis sue, declaratione quod hoc esset contra « rationem, inflictione poenae, et tandem retorsione « culpe in Judaicam plebem. » Theophylactus in detestationem inconstantiae judicis ita scribit³: « Itaque talis quidem erat mens Pilati, mitior vide- « licet; neque tamen severiter pro veritate instans. » Porro justitiae definitio, ut omnibus constat, haec est, *Est constans et perpetua voluntas, jus suum uni- que tribuendi*. Ac proinde ubique locum habet instabilitas, semper prævalebit iniquitas, natalitique justitia et æquitas. Unde Ecclesiasticus ait⁴: *Noli querere fieri iudex, nisi valeas virtute irrumperem iniquitates, ne forte extimescas faciem potentiis, et ponas scandalum in æquitate tua.*

3. — Porro Pilatus forsitan timore Hebraismi percusus erat, utpote qui imperio romano se subjicerat, alasque superbiæ ejus multum decurparat; ideoque confidenter et concorditer clamaverunt, dicentes: *Non habemus regem nisi Cæsarem*. At vero vanus erat hic timor in eo qui judicis munus administrabat; memor enim esse debebat illius præcepti divini⁵: *Non sequeris turbam ad faciendum malum, nec in iudicio plurimorum acquiesces sententiam, ut a vero devies*. Seneca Tragicus ita canit: *Justum esse facile est, cui vacat pectus meus*. Horatius similiter ita cecinit: *Justum et tenacem propositi virum, non civium ardor prava jubentium, non vultus inflantis tyranni, mente quatit solida*. Erat porro Judaismus populus arrogans quidem, sed inermis adeo, ut præcedenti vespre ad Christum capiendum a Pilato milites requirent coacti fuerint. His omnibus adjungitur, quod motivum, quo Pilatus ad Christum relaxandum inducatur, non tam innocentia ejus, quam timor fuerit, ne forte esset Filius Dei: *Et exinde quererat Pilatus dimittere eum*. Syrus legit apud Lucam Brugen-

¹ LUC. BRUGENS., in Joan. — ² S. BONAV., in Luc. — ³ THEOPHYL., in Joan. — ⁴ ECCLI., VII, 6. — ⁵ EXOD., XXIII, 2.

sem: « Propter hoc, sive ex hac causa volebat di- « mittere eum, scilicet magis etiam quam antea, « ex quo tempore audierat accusari Jesum, quod se « Filium Dei, nec negari a Jesu se esse Filium fecisset « Dei. » At vero supposito, quod Pilatus hanc de Christo opinionem habebat, scilicet quod Filius Dei esset, quid, obsecro, opus erat, ut Judæos timeret? Potius dicere debuiisset cum Psalmista regio¹: *Si consistant adversum me castra, non timebit cor meum: si exurgat adversum me prælium, in hoc ego sperabo;* siquidem per Dei omnipotentiam, quam ipse de- fendere moliebatur, contra insolentem hanc plebe- culam intrepidus stare poterat. Theophylactus postquam id quod Pilatus pro innocentie Jesu libe- rando fecerat, considerasset, subiungit: « Hæc « quidem Pilatus, non instanter, et firme, et pro- « modis, scilicet imitatione fori, allegatione innocen- « tie, obligatione misericordie, ostentatione volun- « tatis sue, declaratione quod hoc esset contra « rationem, inflictione poenae, et tandem retorsione « culpe in Judaicam plebem. » Theophylactus in detestationem inconstantiae judicis ita scribit³:

3. — *Judei autem clamabant, dicentes: Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris*. Nimirum tanquam practici pugiles cum Pilato digladiabantur; hi enim ictum lethalem ad finem usque reservare so- lent: « Videntur omnino Judei, » inquit Lucas Brugensis, « hujusmodi aliquid veriti, ne Pilatus « accusationem de Filio Dei instituendo, magis mo- « veretur ad absolvendum Jesum, quam ad dam- « nandum; ac proinde hanc accusationem postre- « mam produxisse, nec prius, quam necesse esse « viderent. » Neque vane, et ut dici solet, in aera locuti sunt, sed rationem assignarunt, cur Imperatoris incursum esset indignationem. Primo enim dixerunt: *Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris*: postea vero, ut S. Thomas notat, rationem subjun- gerunt, dicendo: *Omnis qui se Regem facit, contradicit Cæsari*. Accidit porro, ut plurimum, ut unus homo alias judicet secundum affectus et inclinationes proprias. Et ideo cum Salvator de Hebreis dixerit: *Di- lexerunt magis gloriam hominum quam Dei*, Judei quoque de Pilato existimabant, quod amicitiam Cæsaris præponeret amicitiae justitiae, quamvis contrarium sit faciendum³. Salmeron Judæorum timen- tum Christi liberationem, atque dicentum: *Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris*, hunc sensum fuisse, dicit: « quasi dicerent: Si nihil ad te pertinet, quod in

¹ Ps. XXVI, 3. — ² CAJET., in Joan. — ³ SALM., t. X, tr. 31.

« Deum deliquerit, certe ad te spectat, quod in Cæsa- « rem peccavit. Cæsarianus es, et ob hoc habitas, « ut Cæsaris nomen ac gloriam, et potestatem non « permittas imminui, sed tuearis potius, et ampli- « fices. » Idem quoque Scriptor argumentum ex- plicat Judeorum quod ad eum convincendum for- mabant: « Sic enim arguebant isti: Romani impe- « ratores abstulerunt a nobis dignitatem regiam, « propterea qui inter nos se vult appellare regem, « videtur facere contra Cæsarem: Iste est hujus- « modi, ergo non debet permitti, ut amplius vivat, « qua in re obsequium Cæsari præstabitur. Etsi « autem hujus syllogismi major sit vera, minor « tamen falsa est, tum quia multiplicatis panibus « cum eum regem facere vellent, aufugit in mon- « tem: tum quia rogatus a Pilato, respondit: « Regnum meum non est de hoc mundo: tum quia si « Pilatus diligenter inquisivisset de vita, de disci- « pulis, ac moribus Jesu, vidisset in eo nihil esse « regni mundani. » Porro hujus inanis timoris vanitatem qui nullam habebat subsistentiam, Theo- phylactus in hæc verba expendit: « Metum Cæsaris « incutient, et accusantes Dominum de tyrannide, « Pilatum magis terrent, quasi offensurum Cæsa- « rem, si rebellem illum dimittat. Et ubi ille in « tyraunide deprehensus? Num a purpura? Num « diademate? Num a signis militaribus? Nonne « omnia que habebat, erant vilia? Et stola, « et cibus, et domus? Imo ei nec domus erat. » Porro præcipua accusatio, per quam Christi mor- tem urgebant, haec erat, quod se scilicet Regem ipsorum facere voluerit, et ante quinque dies ab omni populo Regem Israelis se proclamari permi- serit, nemine contradicente. At vero quia præses dipsum tanquam futilem calumniam respuisset, mox alia valde notabilem, ac notabiliter aggrava- tem, adversus Christum evomunt imposturam, di- cendo: *Omnis qui se Regem facit, contradicit Cæ- sari: Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris*. Et hoc unicum ad pervertendam justitiae lancem in Pilato sufficiebat: nam ut S. Cyrillus Alexandrinus ait: *Pertinuit Pilatus, cum Filium Dei Christum se facere audisset; ac ideo ab omni calunnia liberare ipsum studebat*. Id callidas Judeorum « cum intellexisset, ad primam vertentur calum- « niam, quod regnum in se appetat, et Romano- « rum jugun longe a Judeis ejicere conatur. » Lucas Brugensis ait²: « Nihil magis odiosum objicere po- « terant, et quod plus posset Pilato terroris incu- « tere, quanquam non amore Cæsaris objiciant, « sed odio Jesu, ut prætextu offensi Cæsaris, libidi- « nem suam exercere in Jesum ipsis detur. »

4. — Multos porro in mente et corde Pilati timores fuisse, satis est verisimile, quibus agitabatur. Quorum unus erat, quia videbat, indignationem

¹ S. CYR. ALEX., l. I in Joan., c. 23. — ² LUC. BRUG., in Joan.

³ TOLET., in Joan.

totius synagogæ, principum, magistratum, ponti- ficum, et totius populi se incursum, nisi eorum instantissimis precibus locum daret. Secundus metus oriebatur ex perplexitate, qua verebatur, ne forsitan Filius Dei esset, quia severissima ipsi supplicia immittere posset. Tertius timor erat, quia sciebat, se condemnaturum esse virum innocentem per manifestam crudelitatem, cui jam antea pœno- sissimos, nec minus ignominiosos dolores inferri permiserat. Ultimus timor erat, qui omnia sua bona proposita simul et justitiam prostravit, scilicet metus perdendi gratiam Cæsaris: hicque omnibus aliis respectibus humanis longe prævaluit. Porro Pilatus pluribus modis Christum liberare contendat. Etenim ipsum ad Herodem misit eo fine, ne sibi opus esset, ut huic causæ sese ingereret. In reditu Christi ab Herode protestatus est coram populo, quod rex ille Christum coram suo tribunali constitutum declarasset innocentem. Tertio omnino sibi persuasit, quod si Judeis opinionem daret, inter Barabbam latronem, Reipublicæ adeo pernicio- sum, et Christum innocentem, alterum illorum a morte liberandi, certo futurum fuisse, quod illum patibulo, Christum vero libertati asseruissent. Quarto Christum flagellari fecit, ut viso hoc Christi adeo crudeliter dilaniati lamentabili spectaculo: *Ecce homo, indignus principum, et pontificum furor mitigaretur, utpote qui ad hanc injustam persecu- tionem sola invidia moti fuerant. Quinto saepius coram Judeis protestatus fuerat, quod ne unum quidem delicti caput ad ipsum sententiandum inveniret. Sexto promulgationem sententiae, quoad usque potuit, retardavit. Septimo in conspectu omnium ipsum examinavit, ut tanto magis causam ipsius justificaret. Octavo circa ipsum in prætorio privatum examen instituit, et tamen ut Salmeron ait: « Prævaluuit timori Dei presentis, Cæsaris « gratiae perdendæ metus, et forte dixit cum Cai- pha: « Expedit unum hominem mori pro populo, « et non tota gens tumultuetur et in me insurgat. » Toletus præsidem a resolutionib[us] suis totaliter mutatum, contrariumque ejus, quod pro defensione innocentis facere debebat, operantem, his verbis describit¹: « Timorem Pilato gravem incutient, ne, « dum defendit Christum, Cæsarem offendat. Suc- « eumbit huic oppositioni, et quem timor innocen- « tie, et divinitatis Christi ab ejus damnatione « hucusque averterunt, et retraxerunt, mundanus « timor impellit, magisque Deum quam Cæsarem « reverens, iniquo et impio iudicio consentit: « cumque egressus esset de prætorio, ut eum libe- « raret, mutata jam propter Cæsarem non op- « nione, sed voluntate, Jesum foras extra præto- « rium, ubi manserat, damnandum adduci facit, « et plus potuerunt sermones hi de Cæsare apud*

« eum, quam illi, quos etiam audierat, et timuerat, « quod Filius Dei esset. » Porro quantum apud Pilatum vanus hic timor Cæsarum gratiam amittendi prævaluerit, Lucas Brugensis in hæc verba egregie describit: « Quamvis esset persuasus, regnum Jesu non esse adversarium imperio Cæsarum, quia tamen nesciebat, in quam partem Cæsar illud esset accepturus, quod Jesus se dixisset Regem Judæorum, qui facile posset illud suæ monarchiæ prejudgetum interpretari (ut solent hujusmodi, nulli alii rei vacare magis, quam dominatu suo, apud quos multos noverat, quamvis falsi criminis invidia, fuisse periclitatos) judicavit præstare, ut ipse Jesum sapientem quidem et innocentem, sed humilem et tenuem, cui nemo patrocinatur, qui sibi ipsi decesset, crucifigeret, quod postulabant Judæi concorditer omnes, et principes, et populi, tanquam pro tuendo jure Cæsarum, quam ut ipse Cæsarem forte offenderet, sequitur periculo capitatis, aut loci amittendi expenseretur. » S. Bonaventura super Lucam scribens, observat¹, quod Evangelista Joannes, post illa verba: *Si hunc dimittis, non es amicus Cæsarum*, mox subjungat, quo Pilatus cum audisset hos sermones, adduxit foras Jesum, et sedit pro tribunal, et malam sententiam tulit: « Propter quod dicitur: *Qui timet hominem, cito corruct.* »

5. — *Et dicit Judæi: Ecce Rex vester.* « Adhuc insinuat Pilatus velleitatem suam, » inquit Cajetanus², « dimittendi Jesum, demonstrando titulo regio deductum ad suscipiendum sententiam; ac si apertius dixisset: Vide, ad quid deductus est Messias vester, si forte ad compassionem flecterentur. » Dionysius Carthusianus Pilatum hoc in derisionem Judæorum dixisse existimat, ait enim: « Hoc dicit Pilatus derisorie, et ad verecundiam Judæorum, quasi diceret: Quid apparentia habet hoc quod dicitis, istum egenum et miserabilem voluisse usurpare regnum Judæorum temporale contra Imperatoris decretum? »

6. — *Illi autem clamabant: Tolle, tolle, crucifige eum.* Dicit eis Pilatus: *Regem vestrum crucifigam?* Quasi dicat (inquit S. Vincentius Ferrierus in sermone quadam in diem Paracœves) utique ex hoc verecundia magna generabitur, quando audiatur de volis dici, quod Regem vestrum crucifixisti. » Toletus inquit⁴: « Recte animadvertis Cyrillos l. 12, c. 18, dicens: « Mirabitur quispiam rursum Judæorum impudentiam, qui nec alienigenæ quidem viri justitia erubescant, nec recordantur legis dicentis, Malac., II: *Lata Sacerdotis custodient scientiam, et legem requirent de ore ejus.* Hæc Cyrillus. Gentilis ergo idololatrica horret damnare innocentem, quem veri Dei professores crucifigi instantissime petunt. » Porro quo fine Pi-

¹ S. BONAV., in Luc. — ² CAJET., in Joan. — ³ DION. CART., ib. — ⁴ TOL., ib.

latus hoc dixerit, Cajetanus manifestat, inquiens¹: « Ad flectendum illos hoc dicebat, ut etsi non commiseratione, saltem erubescientia desisterent. Erat enim nonnulla confusio Judæorum, si eorum Messiam Pilatus crucifigeret. » Beda in expositione horum verborum ita scribit²: « Adhuc terrorem, quem de Cæsare injecerant, supera re conatur, de esset accepturus, quod Jesus se dixisset Regem Judæorum, qui facile posset illud suæ monarchiæ prejudicium interpretari (ut solent hujusmodi, nulli alii rei vacare magis, quam dominatu suo, apud quos multos noverat, quamvis falsi criminis invidia, fuisse periclitatos) judicavit præstare,

7. — Responderunt Pontifices: *Non habemus Regem, nisi Cæsarem.* Dionysius Carthusianus circa hæc verba commentando exclamat³: « O infelices Pontifices, non pastores, sed devoratores gregis vestri! Si enim non habetis regem, nisi Cæsarem, ubi est, de quo loquitor Isaías: *Dominus iudex noster; Dominus legifer noster; Dominus Rex noster, ipse veniet et salvos nos faciet?* » Lucas Brugensis ait⁴: « Duplex potest esse ipsum verborum sensus, sed in unum atque eundem refidens. Non habemus, neque agnoscimus pro Domino nostro supremo, regem aliquem, sed solum Cæsarem: vel, non habemus regem alium quam Cæsarem. Utroque sensu Pontifices aparte Moysi et Prophetis omnibus renunciant, qui longe alium regem, quam Cæsarem promisebant. Imo promiserant alienigena regnante, Messiam adfore⁵ (Gen., XLIX, 10). Messiam ergo divinitus promissum, in quo tota populi salus inclusa erat, a quo pendebant omnes promissiones, in quo fundata erat tota ipsorum religio, quem proinde ipsi prædicare debuerant, rejiciunt et consequenter gratia Dei, ac bonis omnibus se populunque abdicant. Nam, ut Jesus non fuerit Messias, sed Christus, nulla tamen eis excusatio est, quod regem præter Cæsarem nullum agnoscent. » S. Bernardinus hæc prædicta Pontificum verba considerans, ait⁶: « Quem licet invite ferrent, comparatione tamen Christi, tolerabilius erat Cæsar. Hoc tamè dicebant, ut ad Cæsarem posset esse appellando recursus, nisi Christum Pilatus lata sententia interimeret; sed justo iudicio factum est, ut ipsi a Cæsare in posterum cesi sint, qui detestantes Christum, Cæsarem elegiuntur. » Hujus namque sue declarationis, in contumeliam veri Regis sui factæ, condignas reportarunt penas, siquidem Dionysius Carthusianus ait⁷: « Dicendo: *Non habemus regem nisi Cæsarem*, meruerunt usque in finem mundi Romano imperio subjugari. » Ante hunc vero Euthymius in hæc verba scripsérat⁸: « Quia Christi regnum repellentes, Cæsaris potestatem elegerunt; postmodum

¹ CAJET., ib. — ² BEDA, ib. — ³ DION. CART., in Joan. — ⁴ LUC. BRUG., ib. — ⁵ GEN., XLIX, 10. — ⁶ S. BERN., t. I, s. 55. — ⁷ DION. CARTH., — ⁸ EUTHYM., in Joan.

« dum divina visitatione ac protectione nudati, traditi sunt ad internectionem, idque rursum ipso Pascha die, quo clamaverant: *Non habemus Regem, nisi Cæsarem.* » Verum enimvero haec declaratio a Judæis tam imperterritu animo facta, mentem præsidis ab omni prorsus justitiae tramite deflexit, ut bene ponderat S. Vincentius, dicens¹: « Responderunt Pontifices: *Non habemus Regem, nisi Cæsarem.* Tunc Pilatus considerans se incurvare indignationem populi et Cæsarum, consensit petitioni eorum. » Lucas Brugensis hanc pontificum protestationem considerans, ait: « Nec tantum Messiam, seu Christum ejusque regnum negant, verum etiam Cæsarem, cui inviti aliqui subabant, imo quem oderant ut tyrannum, solum Regem agnoscent et illi magis, magisque se obstringunt, ejusque regnum, et Romani imperii tyrannidem, qua misere premebantur, cuius jugum abs se per Christum auferendum hactenus speraverant, Dei Christique regno præferunt. Et hoc ex odio Jesu. Odium Jesu extorts servitius invise publicam professionem, ut ipsius crucifixionem facilius a Pilato Cæsarum procuratore impetrarent. Ea erat innocentis occidendi libido, ut pro ea sese ultro in æternam servitutem addicieren. »

DISCURSUS XIX.

PILATI CHRISTUM MORTIS CONDENMANTIS INJUSTITIA DECLARATUR, NON OBSTANTE QUOD MANUS SUAS LAVANDO IPSUM INNOCENTEM DECLARARIT.

IDEA SERMONIS. — 1. Pilatus tertio protestatus fuit Christum esse innocentem. — 2. Pilatus fatue putavit ablutione manuum se innocentem esse de morte Christi. — 3. Pilatus non timuit manus suas erubescere in sanguine Christi. Perstringitur Pilatus de iusta condemnatione Christi. — 4. Excusatio Pilati fuit maxima blasphemia. Christi doctrina imperatori et Republicæ non obfuit, sed profuit. — 5. Pilatus, dicendo *Innocens ego sum, seipsum constituit necem mortis Christi.* — 6. Omnes Judæi unanimis fuerunt in procuranda Christi morte. Pilatus injustissime Christum tradidit voluntati Judæorum.

Acceptu aqua lavit manus coram populo, dicens: Innocens ego sum a sanguine Justi hujus. Matth., xxvii, 24.

1. — Priusquam Præses sententiam mortis contra Christum pronunciasset, jam ante, ut apud S. Matthæum legitur, Judæi dixerat: *Quid enim mali fecit?* S. Lucas autem refert, Pilatus hanc eamdem protestationem trinies sententia ferenda præmissee; ait enim²: *Ille autem tertio dixit ad illos: Quid enim mali fecit iste? Nullam causam mortis invenio in eo.* Hic vero, ut ostendat, quod in iusta

¹ S. VINC. FERR., ib. — ² LUC., XXIII, 22.

Christi condemnatione expers culpæ, sit omnis in conspectu totius populi manus abluit, simulque illum patibuli crucis sententia plectit, eodemque tempore innocentem declarat: *Accepta aqua lavit manus coram populo, dicens: Innocens ego sum a sanguine Justi hujus.* Cujus actionis significatum quod sensum litteralem a Lucas Brugensis hisce verbis exprimitur¹: « Jam sæpe fuerat verbis pro testatus, Jesum esse innocentem, nulli obnoxium crimi morte digno. Is nunc, latus sententiā mortis adversus eum, ut testatus etiam faciat, adeoque persuadeat se invitum, conscientia repugnante, coactum a Judæis, non contentus verbis, addit solemnem ceremoniam. Fortassis etiam, quia vox et clamor ejus præ tumultu non exaudiebatur, ideo vocis et orationis suæ signum addidit, quo quam longissime adstantibus significaret, quid vellet. Videtur autem mutuatus exemplum ex similibus ritibus Judæorum, qui Deuter., xxi, 6, jubentur lotione manuum declarare se expertes caedis. Quanquam est quid naturale propemodum, nec inusitatum Romanis, ablutione manum animi puritatem, innocentiamque significare. Judaico usus est more, inquit Origenes, volens eos de Christi innocentia, non solum verbis, sed etiam ipso facto placare. »

2. — Porro hæc lotio non in cameræ suæ penetrabilis, vel in prætorio facta fuit, sed in conspectu totius illius ingentis multitudinis, inspectante omni populo, si forte dimoveret eum a mala mente: « Quid sibi velit ceremonia illa ablutionis manuum, explicat verbis, dicens: *Innocens ego sum, etc.*, culpa hæc procul a me est; tam remotus a culpa hac sum, quam manus meæ libera sunt a sordibus hac aqua abluta. » B. Laurentius Justinianus Pilatum in hac lotione graviter hallucinatum fuisse, his verbis ostendit²: « Pueriliter denique agens, coram populo aqua accepta lavit manus suas, dicens: *Innocens ego sum a sanguine hominis istius.* Lavat manus suas, tanquam si per ablutiones corporis, sordes tergerentur animarum. Fefellit autem illum stulta opinio: Non est corporium macularum punitor Deus, sed spiritualium, neque de exteriori, sed de interiori statu hominem judicat. Lavamini, inquit per Prophetam, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ob oculis meis. Quiescite agere perverse, discite bene facere, querite judicium, subvenite oppreso, judicete pupillo, defendite viduam. » Manum lotio apud Judæos ritus quidam erat, innocentiae expressivus; per hunc enim ritum declarare volebant, se respectu malæ alicujus actionis omni culpa carere. Unde David dicebat³: *Lavabo inter innocentes manus meas.* Et nos in simili occasione dicere consuevimus: quod hoc negotium ego lavo manus meas.

¹ LUC. BRUG., in Matth. — ² B. LAUR. JUSTINIAN., de Triumph. Chr. agon. — ³ Ps. XXV, 6.